

O pomembnejših uspehih v starem letu

Ko smo zadnji dan preteklega tedna poklicali občinske skupščine in prosili za razgovor s predsedniki oziroma podpredsedniki, smo našli »doma« zdej tega, zdej onega. Pred zaključkom leta je zmeraj veliko dela, zato smo jim na hitro zastavili samo dve vprašanji:

»Kateri so bili po vašem mnenju v letu 1965 najbolj pomembni dogodki ali uspehi v vaši občini?« in »Kaj bi občanom vaše komune zaeleli v novem letu?«

Medtem, ko so si odgovori na drugo vprašanje zelo podobni: kar največ osebnih sreč, zdravja, zadovoljstva, itd., pa so predsedniki oziroma podpredsedniki na prvo vprašanje odgovarjali takole:

MIHA PROSEN

PODPREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE LASKO:

»Največji uspeh so v preteklem letu naši delovni kolektivi dosegli prav v hitrem vključevanju in reševanju vprašanj, ki so v zvezi z gospodarsko reformo. Pokazali so, da prav razumejo njene cilje. Med velike uspehe pa sodita tudi dve veliki izvršeni investiciji — nova sladarna in nov proizvodni obrat v Radečah. Za prihodnje leto pa upamo in želimo, da bomo uresnili predvidene investicije v osnovno šolstvo, ki je na našem področju eden največjih problemov.«

VINKO JAGODIČ

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE SENTJUR:

»Uspehov in dobrih rezultatov v preteklem letu je bilo prav gotovo več, misli pa, da lahko za najpomembnejši uspeh šteje izredno veliko aktivnost občanov pri reševanju naših skupnih problemov, tako v družbenih službah kot v gospodarstvu, pa tudi na področju delavskega in družbenega samoupravljanja. Zbori občanov in sestanki Socialistične zveze so letos veliko bolj zaživel kot vsa leta doslej, pa upamo, da bomo kaj takega lahko rekli tudi ob zaključku prihodnjega leta. Za letos pa samo še — vso srečo in veliko zadovoljstva in zdravja v letu 1966!«

HINKO ČOP

PODPREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE MOZIRJE:

»Med največje uspehe v letu 1965. moramo vsekakor prišteti nadaljevanje modernizacije ceste proti Logarski dolini, pa akcijo občanov v Zadrečki dolini, ki so s samopripevkom pripomogli, da bo cesta od Gornjega grada do Smartnega ob Dreti taka, kot je treba. Lep uspeh je tudi vodovod na kokrkškem območju in seveda še veliko drugega.

Občanom naše komune pa želim v novem letu veliko delovnih uspehov, obilo osebnega zadovoljstva in seveda tudi zdravja.«

JOŽE ROZMAN

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE ZALEC:

»Naj obračamo kakor-koli, gospodarska reforma je vendar najpomembnejši ukrep v preteklem letu. Čeprav smo jo pričakovali, je vendarle nekaj novega. Zadovoljni pa smo lahko, da so zadnji obračuni našega gospodarjenja — tako v fizičnem kot v finančnem obsegu proizvodnje — ugodni kljub pesimizmu, ki je prevladalo v začetku uvajanja novih gospodarskih ukrepov. Ti uspehi zdaj omogočajo, da bodo v delovnih organizacijah lahko razpravljali tudi o zvišanju osebnih dohodkov, ki so po reformi stagnirali, seveda pa bo ena najvažnejših nalog tudi v prihodnjem letu modernizacija proizvodnje tam, kjer je to potrebno. Kljub rekonstrukcijam v Juteksu, Preboldu, Libojah in Polzeli, je 53 odstotkov osnovnih sredstev v naši industriji odpisanih. Vidite, na to se navezujejo tudi želje za prihodnje leto. Če bomo z gospodarsko reformo uspeli, bo v redu; od tega je namreč v veliki meri odvisno, kako srečno bo leto 1966.«

ANTON MOČILNIK

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE VELENJE:

»Če govorimo o uspehih na določenem področju, moramo zaključiti,

da le-ti zmeraj relativni in s še tako dobrimi ne moremo biti zadovoljni. Menim, da je določen uspeh na našem področju prav usmerjenost delovnih organizacij, ki so v glavnem naše parvino mesto v novih pogojih gospodarjenja. Vsem našim občanom pa želim mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.«

FLORIJAN JANČIČ

PODPREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE SLOV. KONJICE:

»Zadovoljni smo lahko, da smo v preteklem letu začeli reševati naše šolstvo. Negospodarska dejavnost je zdaj končno vendarle prišla na vrsto. Dokončana je šola v Zrečah, v Ločah bo v kratkem, novo šolo pa bomo dobili tudi v Konjicah. Letos smo samo v Konjicah zgradili 74 stanovanj, kar je nedvomno lep uspeh.

Dobri rezultati so zabeleženi tudi na področju gospodarstva. Gospodarska reforma večine ni prizadela, vsi pa so se v novih pogojih dobro znašli.

In kaj želimo za prihodnje leto? Vsem zaposlenim materam, da bi končno rešili problem otroškega varstva, v krajevnih skupnostih, da bi tudi v prihodnjem letu uspešno reševali probleme, ki so za dobro počutje občanov tako pomembni itd. Vsem pa seveda veliko uspehov!«

MARJAN UČAKAR

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE CELJE:

»Leto 1965 je bilo za celjsko občino — kljub izrednim težavam — zelo uspešno. Komuna je v ustvarjanju materialne baze bistveno napredovala, tako da bo zdaj laže in uspešneje reševala tiste probleme, ki jih je v interesu nadaljnega razvoja treba čim prej rešiti. To so vprašanja šolstva, kulture, prosvete, znanosti in drugih področij družbene dejavnosti. Lepe uspehe pa lahko najdemo tudi v gospodarstvu, ki je začetne težave ob gospodarski reformi uspešno prebrodilo. Podjetja hitreje, uspešneje prilagajajo organiza-

cijo dela novim pogojem, kar jamči, da bodo kolektivni našli svoje čvrsto mesto na tržišču, pa tudi svojo perspektivo.

Zelim, da bi se prihodnje leto vsi občani našli na poziciji enotnega, skupnega reševanja problemov, ki so v zvezi z našim družbenim razvojem in da bi z uveljavitvijo vseh intencij gospodarske reforme ustvarili sebi boljše pogoje za naš razvoj, za lepše življenje mladega rodu, naših družin in proizvajalcev. Vsem občanom pa želim še sreče, zdravja in veliko dobrega razpoloženja v letu 1966.«

LOJZE LIBNIK

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE SMARJE PRI JELSAH:

»Med najpomembnejše uspehe v letu 1965 bi lahko uvrstili otvoritev terapije v Rogaški Slatini, povečan izvoz v steklarni in začetek gradnje šole v Kozjem, seveda pa je bilo še veliko drugih. Otvoritev nove terapije pomeni za Rogaško Slatino velike možnosti pospešenejšega razvoja zdraviliškega turizma, ki je za ta kraj, pa tudi za vso občino, nedvomno velikega pomena. Hvalevredna pa so tudi uspešna prizadevanja kolektiva steklarne, ki si je s kvaliteto svojih izdelkov utrl sigurno pot na

inozemsko tržišče. Najbliže občanom pa je vsekakor gradnja šole v Kozjem, ki so jo tako zelo želeli.

V prihodnjem letu si bomo morali prizadevati, da bomo utrdili kmetijsko zadružno, povečali kmetijsko proizvodnjo in se še odločneje vključili v mednarodno tržišče. Z izboljšanim turizmom in večjim izvozom steklarne, nam bo to — upamo vsaj — uspelo.«

Toliko o uspehih in željah predsedniki in podpredsedniki občinskih skupščin. Obojega je — kot so sami dejali — nedvomno veliko več, v njihovih besedah je samo nekaj rezultatov iz leta 1965. Uspehi in sreča nas vseh pa so nedvomno res odvisni od našega skupnega dela, od prizadevanja in morda tudi od požrtvovalnosti vsakega posameznika.

I. Burnik

POPRAVEK

V zadnji številki se je v članku Uspehi in tudi slabosti vrnila neželjena pomota. Drug stavek prvega odstavka bi se moral pravilno glasniti: S tem v zvezi je omembe vredno, da je znašal narodni dohodek na prebivalca, za poslednec v gospodarstvu, okrog 880.000 din ... in ne — narodni dohodek na prebivalca ... Prav tako bi se moral zadnji stavek tretjega odstavka pravilno glasniti: Anketa, ki so jo izvedli, namreč kaže, da ima od 502 anketirancev funkcije izven delovne organizacije samo 94 ali 18 odstotkov.«

Kulturna panorama

Spričo kulturnega mrtvila bo Celjska delavska univerza uvrstila v program svojih »TORKOVIH TRIBUN« razpravo o kulturnem dogajanju v Celju. O gledališču, o likovnem in glasbenem življenju Celja bodo razpravljali: Sandi Colnik, urednik Kulturne panorame TV Ljubljane, gledališki kritik in književnik prof. ing. Filip Kalan Kumbatovič, bivši upravnik celjskega gledališča prof. Bruno Hartman, sedanji upravnik celjskega gledališča Slavko Belak, upravnik likovnega salona

Jure Kislinger, ravnatelj Glasbene šole prof. Egon Kunej, režiser Delavskega odra Tone Zorko, predsednik obč. odbora Zveze kulturno prosvetnih organizacij Damjan Bervar in predsednik obč. sveta za kulturo in znanost Boris Strohsack. Tribuna bo 4. januarja 1966 ob 19.30 v veliki dvorani Narodnega doma. Za tribuno vlada precejšnje zanimanje, zato je pričakovati, da bodo udeleženci tudi sami sodelovali z vprašanji.

ob

Marovški pod Rifnikom

Kmalu za Sentjurjem, še pred naseljem Vrčno, začutimo svežino, ki je tako pogrešamo v Celju. Zelenilo gozdov, ki segajo od Resevne do Sentjanja in Svetine, nam kmalu zatem pritegne pogled na Rifnik in na razvaline ob njegovem vznožju. Pod razvalinami, ki nam misel na preteklost vežejo s sedanjostjo, pa je vse do nacističnih strahot zadnje vojne stala domačija Marovških. Iz debelih zidov zidana domačija je dopuščala domne-Rifničanom, od tod tudi vzdevek Marvo, da so tu nekaj bivali oskrbniki rovski, kakor so vsi pravili rodbini Zvegičar.

Se v prejšnjem stoletju in vse do prve svetovne vojne je tu gospodaril oče Jakob, ki je imel tri hčere in sina Jožo. Sin je bil bister in oče ga je namenil v bogoslužje, a ker se nobena izmed hčera ni poročila, je Joža študij prekijal in prevzel posestvo. Z vso svojo umnostjo je uspel, da je vzgojil čudovit sadovnjak vsakovrstnega sadja in si s svojim delom pridobil vrsto priznanj in diplom. Tudi knjiga je bila njegova zvesta prijateljica in v svoji izbi je imel vse od Trubarja do Finžgarja.

Bil je že v letih, ko se je poročil z Marijo Gabričevo iz Brezovega pri Sevnici. Bila sta zadovoljna, četudi ni bilo med njima neke globoke ljubezni. Rodila mu je dva sina in dve hčeri, a ko je najmlajši Jakec umrl, sta si postala oče in mati dosti bližja. Dorasčajoči hčeri sta mater vse bolj razbremenjevali, sin Jože pa je pokazal svoje moči pri plugu in brani. Dobro oskrbovano gospodarstvo, sadovnjak in obilica živine so hiši prinašali vse večje blagostanje, a oče je postajal vedno bolj bolehen in že leta 1939 je le redkokdaj vstal iz postelje.

Tako je Marovške zatekla okupacija. Stisnila so se jim srca ob vestih o prvih grozotah, a stisnili so usta in vlekli svoje breme dalje. Neke nedelje v maju se je na vratih pojavil stric Tone iz Sevnice. Vsi so ga začudeno pogledali, saj so bili slišali zanj, da so ga z vso družino odpeljali nekam v Italijo. Tone jim je povedal vso zgodbo, kako so jih gestapovci seljali in da bi bili kmalu ustrelili ženo, ki sta jo rešila samo otroka. Ob izgonu čez mejo so jim gestapovci zagrozili, da bodo vsakogar izmed njih, če

ga zalotijo na svojem ozemlju, ustrelili, ne da bi ga poprej kakorkoli opozorili. Toda Tone se je vseeno pojavil. Imel je ponarejeno legitimacijo in doslej je šlo brez težav. Do nje mu je bil pomagal prijatelj Mirko Gračner, a na pot je moral zaradi žene in otrok, ki so bili na ženinem domu v Plavici ob Sotli na Hrvaškem.

Tone jim je pripovedoval, kaj vse počenja Nemci in jim tudi povedal, kako se je zavedno slovensko ljudstvo odločilo za boj proti okupatorju. Posvaril jih je, kako morajo previdno paziti na vsako besedo in dobro premisliti, preden bi komu kaj zaupali, posebej še o pripravah na boj. Toda z dobrimi znanji in prijatelji, ki zanje vedo, da so zavedni Slovenci in pripravljeni tudi kaj žrtvovati, se naj le pogovorijo o osvobodilni fronti.

Stric Tone še ni bil odšel, ko se je na vratih pojavil starejši mož. Odprla mu je starejša hčerka Marica, pristopila pa sta tudi mati in mlajša hči Justika. Toda mož je hotel govoriti z gospodarjem, četudi so mu ženske povedale, da počiva. A Joža je vendarle vstal in prišel do vrat. »Kaj hočeš?« je premeril obiskovalca s predirnimi očmi. Ta mu je pomolel pod nos neke lističe in dejal: »Z Gemeindeamta so me poslali. Tu so izkaznice za vstop v Heimabund, bele, rdeče in zelene. Sam izberj, katere boš izpolnil!« Joža je prijel za ponujene lističe in jih raztrgal. »Tako jim povej, da sem izbral,« je jezno zarenčal, pa še dodal: »In glej, da se mi ne pokažeš več pred vratil!« Bilo je prvič, da je Marovška kmetija nekoga nevljudno odgnala spred hiše.

Dnevi in tedni po teh dogodkih so se hitro vrstili in v trdem delu bi bili Marovški celo pozabili hude čase, če ne bi vse bolj pogosto trkale na njihova ušesa vesti o boju OF. Vse bolj pogosto so prihajali sosedovi fantje, iz Celja pa se je večkrat oglašal zastopnik banke Slavije Kopriva, ki je prinašal vesti o delu organizacije. Ob

koncu poletja pa je prišla s Koprivo neznana ženska. Kopriva je najprej ponovil vse dobro o Marovških in tako pokazal, kako mu zaupa. Potlej pa je pripovedoval, kako se je organizacija razmahnila in da potrebuje še več sodelavcev. Povedal je, da je ženska z njim članica pokrajinskega komiteja OF za Spodnje Štajersko in da bo ostala pri njih ter prevzela nadaljnje vodstvo v delovanju organizacije. Zares je ostala in postala so iskreni prijatelji. Bila je Tončka Čečeva.

Tiste dni je občina razglasila, da morajo vsi oddati slovenske knjige. Marovšku je bilo hudo, saj je štel svoje knjige za poseben zaklad. Pokazal jih je tudi Tončki. Ta mu je potrdila, koliko so knjige vredne in od-

ločili so se, da jih bodo skrivoma zakopali. Ponoči so izkopali jamo, deli vanjo slamo in zaboje ter shranili vanje vse knjige. Žal tudi največja previdnost ni zalegla. Okupator je kasneje knjige odkril in jih požgal.

Toda na Marofu so se vedno bolj pogosto oglašali zaupniki OF. Med najbolj aktivnimi so bili sosedovi fantje Fendre, marsikdaj pa se je zglašil tudi kdo, ki ga je poznala samo Tončka. Marovški so vse prijazno sprejemali in jim postregli, pa tudi sami so pomagali po svojih močeh. Najbolj se je izkazal mladi Jožek, ki je pridno raznašal vesti, ki so jih sprejeli iz radia.

Ob koncu februarja 1942 se je na Marof preselil iz Trnove vasi Pokrajinski komitej. Vodil ga je drugi član Tone Znidaršič-Stefan. S kurirko Cveto — Praprotnik sta se naselila v skrivni sobici nad hlevom. S prihodom pokrajinskega komiteja na Marof so se razmere občutno spremenile. Uvedli so največjo previdnost in zdaj se niso več sestajali v hiši, temveč v raznih predelih gozda. Toda — previdnost je bila prepozna. Poprejšnja dejavnost Marovških je bila že preveč znana, poleg tega pa so v Celju gestapovci prijeli še Koprivo, ki je po zverinskem mučenju moral priznati svoje sodelovanje z Marovškom.

Na Marofu so bili o tem pravčasno obveščeni. Člani Pokrajinskega komiteja so še isti večer pospravili arhivo in se začeli odpravljati. Stefan je nagovarjal Jožeka, naj bi šel z njimi, ker sicer njegovo življenje ni več varno. Toda Jožek se ni mogel ločiti od družine in je vztrajal. Vztrajali so tudi drugi in ob slovesu zajamčili članom Pokrajinskega komiteja, da se jim zavoljo njih ni treba bati, ker ne bodo ničesar izdali.

V začetku maja 1942 so se gestapovci in žandarji odpravili na velik lov. Obkolili so ves Rifnik in se v strnjem obroču približevali domačiji. Bilo jih je toliko, da jim nihče

Marovška kmetija pod Rifnikom

ne bi mogel uiti. Toda v domačiji so našli samo domače. Kljub temu so odpeljali otroke Marico, Justiko in Jožeka v celjske zapore.

Mati se z usodo ni mogla sprijazniti. Iskala je prijatelje v Sentjurju, da bi ji pomagali od otrok, a vse zaman. Slednjič se je napolila kar sama v Celje, a s tem je zapečatila svojo usodo. V Celju so še njo zaprli. Nekaj dni zatem so se gestapovci vrnili na Marof in odvedli še očeta. Ker je bil tako slab, da se ni mogel več sam premikati, so ga odpeljali z lojtrskim vozom. V zaporih so ga mučili, a Marovšek ni tajil sodelovanja z OF, vendar je vso krivdo prevzel nase, da bi tako rešil ženo in otroke. V poslovnem pismu jim je napisal: »Star sem in nemočen. Vso krivdo sem vzel nase, da vam rešim življenje!« Gestapovci so končali njegovo trpljenje 23. junija 1942 s strelom v glavo. Medtem so njegovo ženo prestavili na grad Borl, kjer so jo še dalje mučili. Tudi ona je — že vsa pretepena — priznala sodelovanje z OF, vendar ni povedala niti enega imena sodelavcev. Istega dne, ko sta morali Micika in Justika v taborišče Oswieszin, so mater pripeljali spet v Celje in jo z drugimi talci ustrelili dne 22. julija 1942.

Po očetovi smrti so Marovškega Jožeka prestavili iz celjskih v mariborske zapore, od koder je moral dalje v taborišče Mathausen, kjer je podleгал taboriščnim strahotam 20. oktobra 1942.

Hčerki Micika in Justika sta tudi ostali v taborišču. Obe sta umrli 21. septembra 1942, verjetno v plinski celici.

Tako je v letu 1942 pokosila nasilna smrt, ki jo je sejal nacistični okupator po vsem svetu, in med drugimi utrgala tudi nit življenja vsem petim Marovškom. Do poslednjega dne so vztrajali v svoji domovinski ljubezni in niso izdali nikogar, ki je sodeloval z njimi. Še mnogi so morali kasneje v smrt, a mnogi jih je kljub vsemu srečno dočakala svoboda. Toda prav ti primeri domovinske zvestobe in vztrajnega odpora proti okupatorju nam morajo ostati svetel zgled v prihodnje, da ne bomo pozabili vseh tistih, ki so žrtvovali svoje življenje za lepši dandanes.